

D. Internationale ontwikkelingen

In het kort:

- Import en export.
- Europa.
- Ontwikkelingslanden.

D1: Import en export

Een land heeft een **open economie** als het veel handelt met het buitenland en er in verhouding veel import en export is. We spreken bij een open economie dan ook vaak over internationale handel. Een open economie kan leiden tot een hogere welvaart voor de inwoners van dat land, omdat er inkomen wordt verdiend door de export en er meer goederen vanuit het buitenland beschikbaar komen om behoeften te bevredigen. Een open economie maakt een land echter ook economisch kwetsbaar, omdat deze economie afhankelijk is van het buitenland (ook als het daar economisch slechter gaat).

Nederland is een open economie. Een groot deel van het Nederlands nationaal inkomen wordt verdiend met export. Dit komt door de goede vervoersmogelijkheden over land, water en zee in combinatie met de goede ligging van Nederland om producten naar het Europese achterland te exporteren. De Nederlandse economie is dan ook voor een groot deel afhankelijk van het buitenland. We importeren en exporteren namelijk veel. **Import** is de invoer van goeden en diensten uit het buitenland. **Export** is de uitvoer van goederen en diensten naar andere landen. Door de **globalisering** vindt er steeds meer handel tussen landen plaats.

Er zijn verschillende redenen om te importeren:

- Geïmporteerde producten of diensten zijn niet (of onvoldoende) beschikbaar.
- Ze kunnen in een ander land voor lagere kosten worden geproduceerd.
- Producten in het buitenland kunnen een betere kwaliteit hebben.
- Sommige grondstoffen komen niet overal voor, waardoor ze geïmporteerd moeten worden.

Het assortiment, de kosten, de kwaliteitsverschillen en de natuur bepalen dus de omvang van de import.

Als de export stijgt, stijgt ook de werkgelegenheid. Dit komt omdat bedrijven die exporteren dan meer personeel nodig hebben. Andersom, als de export daalt, dan daalt de werkgelegenheid. Als de import stijgt, dan zal de werkgelegenheid dalen. Dit komt omdat er dan minder wordt geproduceerd (de producten worden tenslotte geïmporteerd). Andersom, als de import daalt, dan zal de werkgelegenheid stijgen.

Om het belang van de import en export voor een land te meten, worden de importwaarde en de exportwaarde als percentage van het nationaal inkomen berekend. Deze percentages worden de **importquote** en de **exportquote** genoemd. Deze zijn als volgt te berekenen:

$$\text{Importquote} = \frac{\text{Import}}{\text{Nationaal inkomen}} \times 100\%$$

$$\text{Exportquote} = \frac{\text{Export}}{\text{Nationaal inkomen}} \times 100\%$$

De Nederlandse exportquote is ongeveer 29% van het nationaal inkomen. Dit houdt in dat 29% van het nationaal inkomen in Nederland wordt verdiend door export.

Wanneer Nederlandse producten gewild zijn in het buitenland, zorgt dit ervoor dat buitenlandse bedrijven in Nederland **investeringen** doen om de productie ervan te financieren. De productie neemt vervolgens toe, wat zorgt voor werkgelegenheid. Wat het effect hiervan op het milieu is, hangt af van het soort productie.

Wanneer de vraag naar Nederlandse kaas bijvoorbeeld toeneemt, zal er wellicht meer melk moeten worden geproduceerd en moeten er dus meer koeien in de wei komen. Die koeien zorgen echter voor een mesttoename en dus een hogere uitstoot van CO₂. Aan de andere kant, wanneer juist de Nederlandse kennis erg gewild is (dat is de vraag naar Nederlandse diensten), zal de impact op het milieu niet zo groot zijn.

Voor het ruilen met andere landen is de munteenheid (ook wel **valuta** genoemd) soms problematisch. Elk land kent een andere munt. Nu is dat minder geworden met de komst van de euro, maar er zijn nog genoeg landen met andere munteenheden. Er moet bij import en export rekening worden gehouden met de **wisselkoers**: de prijs van de ene munt uitgedrukt in de andere munt.

Als de **internationale concurrentiepositie** verbetert, dan zal de werkgelegenheid stijgen. Dit komt omdat er dan meer wordt geëxporteerd en minder geïmporteerd. Andersom, als de internationale concurrentiepositie verslechtert, dan zal de werkgelegenheid dalen.

De belangrijkste toeleverende **handelspartners** van Nederland zijn Duitsland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Een relatief groot deel van de Nederlandse import komt uit de Europese Unie (EU). Dit is bijvoorbeeld anders in Groot-Brittannië, wat veel handel drijft met de Verenigde Staten. Door de afhankelijkheid van andere landen is het belangrijk om goede contacten (ook wel handelsrelaties genoemd) met het buitenland te onderhouden. Dit maakt het mogelijk om grondstoffen en goederen te kunnen blijven importeren uit bepaalde landen, maar ook om Nederlandse producten te exporteren naar andere landen.

Nederland importeert grondstoffen zoals aardolie, maar ook eindproducten zoals auto's. De Nederlandse export bestaat voornamelijk uit grondstoffen (zoals aardgas), eindproducten, goederen (zoals kaas en tulpen) en diensten (zoals kennis over landbouw). Nederland exporteert vooral naar Duitsland, België, Groot-Brittannië en Frankrijk. Nederland is door zijn gunstige geografische ligging voor veel bedrijven buiten Europa ook een doorvoerland om producten naar andere EU-landen te krijgen. Nederland importeert deze producten en exporteert ze vervolgens direct naar andere EU-landen. Dit wordt doorvoer of wederuitvoer genoemd.

De hoogte van een wisselkoers wordt bepaald door vraag en aanbod. De vraag naar een valuta komt door export of kapitaalimport en het aanbod van een valuta komt door import of kapitaalexport. Zo leidt export van Nederland naar de Verenigde Staten tot vraag naar euro's en aanbod van dollars. Het is voordelig voor een land om handel te drijven met een land waarvan de wisselkoers lager is. De prijzen zijn in het andere land laag en dus is de internationale concurrentiepositie van dat land goed.

Een voorbeeld is de wisselkoers euro/dollar. Hierbij is de prijs van euro's uitgedrukt in de dollar. De vraag naar en het aanbod van euro's in ruil voor dollars moet gelijk zijn aan elkaar, daarom past de wisselkoers zich constant aan.

Oefenvraag examen 2016 tijdvak 2 – vraag 15

Uit het onderzoek blijkt dat Russische jongeren gek zijn op smartphones geïmporteerd uit het Westen. Volgens geïnterviewde Anatoly Polikov: "Je moet direct naar de winkel rennen als je het geld ervoor hebt, morgen is je mobiel alweer duurder. De wisselkoers van de roebel, ten opzichte van de euro, verandert elke dag enorm."

Is Anatoly van mening dat de wisselkoers van de roebel, ten opzichte van de euro, zal gaan stijgen of dalen? Leg je antwoord uit.

Onderstaande tabel legt uit wat de effecten van de wisselkoers zijn.

Waarde van de euro	Waarde van andere valuta	Effect op de euro	Effect op de bestedingen	Effect op de werkgelegenheid
Laag	Hoog	Je koopt voor de andere valuta veel euro's, maar met de euro weinig andere valuta.	Het buitenland kan goedkoper in de eurolanden kopen en de eurolanden kunnen minder in het buitenland kopen. Zowel de eurolanden als het buitenland zullen in de eurolanden kopen.	De vraag naar Europese producten neemt toe. Hierdoor neemt de productie toe en daarmee ook de werkgelegenheid.
Hoog	Laag	Je koopt voor een euro veel andere valuta, maar met andere valuta weinig euro's.	Eurolanden kunnen goedkoper in het buitenland kopen, terwijl het voor het buitenland duurder wordt om binnen de eurolanden te kopen.	De vraag naar Europese producten neemt af. Hierdoor neemt de productie af en daarmee ook de werkgelegenheid.

Er bestaan verschillende maatregelen om de import te beperken. Dit wordt protectionisme genoemd. Dit soort maatregelen beschermen de eigen economie. Voorbeelden van **protectionistische maatregelen** zijn:

- **Invoerrechten** instellen. Een importheffing (ook wel invoerheffing genoemd) is een belasting die wordt geheven op goederen die worden geïmporteerd.
- **Importquotum** (ook wel contingentering genoemd). Dit houdt in dat er maar een maximum hoeveelheid mag worden geïmporteerd van een product.
- **Invoerverbod**. Dit is het verbod om een bepaald product te importeren.

Oefenvraag examen 2019 tijdvak 2 – vraag 5

Canada en de Europese Unie (EU) hebben een handelsverdrag (CETA) gesloten om de onderlinge handel gemakkelijker en goedkoper te maken. [...] Nederland mocht voordat het CETA-verdrag werd gesloten maximaal 12 miljoen kilo kaas per jaar exporteren naar Canada. Deze hoeveelheid kan door het CETA-verdrag geleidelijk stijgen met 150%.

Het handelsverdrag is goed nieuws voor Europese kaasproducenten en exporteurs van kaas. Zij verwachten nu veel meer kaas aan Canada te kunnen verkopen. Toch is er nog sprake van protectionisme.

Van welke protectionistische maatregel door Canada is sprake?

- A van een contingent
- B van een ingestelde ruilvoet
- C van een uitvoerverbod
- D van vrijhandel

Oefenvraag examen 2018 tijdvak 1 – vraag 1

Robber2, het handelsbedrijf van Robbert, importeert spijkerbroeken vanuit de Verenigde Staten (VS) naar de Europese Unie (EU). Tussen de VS en de EU is geen sprake van volledig vrije handel. De handel wordt op verschillende manieren bemoeilijkt. De producent in de VS die spijkerbroeken aan Robber2 levert, heeft daar last van.

De EU beschermt haar eigen economie door invoerrechten te heffen op importproducten, ook op de spijkerbroeken die Robber2 importeert.

Op welke manier beschermen invoerrechten de producenten van spijkerbroeken in de EU?

- A Amerikaanse spijkerbroeken worden hierdoor in de EU duurder.
- B Amerikaanse spijkerbroeken worden hierdoor in de EU goedkoper.
- C Spijkerbroeken uit de EU worden hierdoor in de VS duurder.
- D Spijkerbroeken uit de EU worden hierdoor in de VS goedkoper.

Er zijn ook maatregelen om de eigen export te bevorderen. Een voorbeeld is het geven van exportsubsidie. Dit geeft bedrijven uit het eigen land een voordeel in het buitenland ten opzichte van buitenlandse bedrijven die niet een dergelijke subsidie ontvangen.

Daarnaast kan de export worden gestimuleerd door handelsconsulaten in het buitenland op te richten. Deze handelsconsulaten kennen de lokale handelscultuur goed en helpen Nederlandse bedrijven om hun weg te vinden in het buitenland.

D2: Europa

De Europese Unie bestaat momenteel uit 28 lidstaten. Echter stemden inwoners van Groot-Brittannië in 2016 in een referendum voor uittreding uit de EU (Brexit). Hierdoor is de economische en politieke toekomst van Groot-Brittannië onzeker geworden. Niet alle lidstaten van de Europese Unie hebben ook de euro. Zo hebben momenteel 19 van de 28 lidstaten de euro. EU-landen die niet de euro gebruiken zijn bijvoorbeeld Denemarken, Zweden, Polen en Groot-Brittannië. De landen die de euro gebruiken vormen de eurozone.

Een voordeel van handel met EU-landen is het vrije verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal. Dit houdt in dat Europeanen hun goederen zonder extra kosten in EU-landen kunnen verkopen en kapitaal zonder extra kosten in de EU-landen kunnen uitgeven. Zo kan een Nederlander zijn spaargeld op een Belgische bank zetten. Ook kunnen personen zonder enige problemen de grenzen tussen EU-landen oversteken of in andere EU-landen werken. Door het vrije verkeer binnen de EU zullen lidstaten steeds meer onderling kopen. De importheffingen die EU-landen vroeger onderling hadden zijn grotendeels opgeheven. Zo ontstaat er **vrijhandel** tussen EU-landen. Importheffingen in de EU van producten buiten de EU worden gezamenlijk afgesproken. Zo heeft de EU gemeenschappelijke importheffingen, in plaats van elk EU-land zijn eigen importheffingen.

Afzetmarkten worden hierdoor Europees in plaats van nationaal. Doordat bedrijven buiten de landsgrenzen producten en diensten kunnen leveren betekent dit ook dat de concurrentie toeneemt. Het gevolg daarvan is dat de prijzen als geheel zullen dalen. Ten slotte hebben veel landen uit de Europese Unie (niet allemaal) de euro als valuta. Hierdoor is het makkelijker om handel met elkaar te drijven, want er is geen last van schommelende wisselkoersen.

Oefenvraag examen 2015 tijdvak 1 – vraag 12

Lech is een achttienjarige jongen uit Polen. Hij denkt erover om in Nederland te gaan werken. Het feit dat Polen lid is van de Europese Unie (EU) maakt het voor Lech makkelijker in Nederland te gaan werken.

Welke regeling (afpraak) binnen de EU maakt het voor Lech mogelijk dat hij gemakkelijk in Nederland kan gaan werken?

In sommige landen worden sectoren gesteund door middel van **subsidies**. De subsidies maken dat de productiekosten zogenaamd laag kunnen worden gehouden. Stel: de Nederlandse overheid geeft melkboeren subsidie om melk goedkoop aan te bieden. De melkboeren gaan hun goedkope melk vervolgens exporteren. Hierdoor kunnen melkboeren in bijvoorbeeld Frankrijk in de problemen komen, omdat ze niet tegen deze goedkope gesubsidieerde melk kunnen concurreren. Zo kan er oneerlijke concurrentie ontstaan ten opzichte van producenten uit andere landen die geen subsidies ontvangen. We noemen dit ook wel **internationale concurrentievervalsing**.

De Europese Unie probeert dan ook om eerlijke concurrentie tussen bedrijven binnen de EU te bevorderen. Dit doet de EU door nationale subsidies af te bouwen en eventueel te vervangen door Europese subsidies die voor alle lidstaten toegankelijk zijn. Juist omdat het speelveld van nationaal naar Europees verplaatst, worden steeds meer taken centraal binnen het Europees parlement uitgevoerd. Dit maakt sommige taken makkelijker, zoals de coördinatie van economische politiek en de bescherming van de concurrentiepositie van de bedrijven in EU-landen ten opzichte van bedrijven uit andere landen. Het Europees parlement probeert de Europese markt te beschermen door andere landen, buiten de EU, invoerheffingen te laten betalen om hun producten binnen de EU te mogen verkopen.

Oefenvraag examen 2014 tijdvak 1 – vraag 17

Het landbouwbeleid van de EU bestaat voor een deel uit exportsubsidies. Dit systeem van exportsubsidies belemmert een vrije handel. Vooral de ontwikkelingslanden hebben nadeel van dit beleid.

Verklaar waarom sommige ontwikkelingslanden nadeel van deze exportsubsidies hebben.

Als onderdeel van het coördineren van de economische politiek bewaakt het Europese parlement het begrotingsbeleid van de lidstaten. Er zijn gemeenschappelijke afspraken gemaakt over het begrotingsbeleid van de nationale overheden om het tekort en de maximum schuld van de lidstaten te beperken. Zo mag het begrotingstekort van de lidstaten in een jaar niet boven de 3% van het bruto binnenlands product (BBP) uitkomen. Ook mogen landen maar een maximale staatsschuld hebben van 60% van het BBP.

Het verschil tussen de uitgaven en inkomsten van de overheid wordt het begrotingstekort (in het geval de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten) of begrotingsoverschot (als de inkomsten hoger zijn dan de uitgaven) genoemd. Het begrotingstekort moet worden geleend, wat leidt tot een staatsschuld. Vervolgens moet deze schuld ook weer worden afgelost, inclusief rente. Als een land heel veel geld heeft geleend, kunnen de uitgaven aan aflossingen en de rente op deze leningen zo hoog worden dat het land in de problemen komt. Het financieringstekort is het begrotingstekort min aflossingen op de staatsschuld. Aflossingen worden dus niet meegerekend in het financieringstekort.

De Europese Centrale Bank (ECB) speelt een belangrijke rol in het coördineren van de economische politiek. Zo moet de ECB ervoor zorgen dat er een juiste hoeveelheid bankbiljetten in omloop is (bankbiljettencirculatie) en de waarde van de euro bewaken. De ECB kan door middel van rentebeleid de economie in de Europese Unie beïnvloeden. Door de rente te verlagen wordt het minder aantrekkelijk om te sparen en aantrekkelijker om te lenen. De bestedingen zullen dan stijgen.

De ECB verlaagt de rente in slechte economische tijden om de vraag te stimuleren. In goede economische tijden kan de ECB de rente juist verhogen om de vraag af te remmen. Bij een hogere rente wordt sparen aantrekkelijker en wordt er minder geleend. Zo worden de bestedingen teruggedrongen en daalt de productie. Zo beïnvloedt de ECB ook de inflatie. Inflatie komt tenslotte door een te hoge vraag, waardoor producenten hun prijzen verhogen. Door een stijging van de rente zal de vraag dalen en de inflatie niet verder stijgen. De ECB heeft een onafhankelijke positie ten opzichte van de nationale overheden van de lidstaten van de eurozone.

Oefenvraag examen 2019 tijdvak 1 – vraag 44

De ECB wil door haar lagerentebeleid de economie in de EMU-landen stimuleren.

Welke gevolgen verwacht de ECB door haar lagerentebeleid?

- A De bestedingen zullen dalen en de besparingen zullen dalen.
- B De bestedingen zullen dalen en de besparingen zullen stijgen.
- C De bestedingen zullen stijgen en de besparingen zullen dalen.
- D De bestedingen zullen stijgen en de besparingen zullen stijgen.

Oefenvraag examen 2018 tijdvak 1 – vraag 32

Een lager rentepercentage stimuleert de economie, maar kan ook leiden tot hogere inflatie.

Leg uit in twee stappen dat een lager rentepercentage kan leiden tot een hogere inflatie.

D3: Ontwikkelingslanden

De problemen van ontwikkelingslanden

Welvaart is ongelijk verdeeld over de wereld. Zo zijn de verschillen tussen rijke landen en derdewereldlanden (ook wel ontwikkelingslanden genoemd) groot. De welvaart in rijke landen groeit sneller dan die in veel derdewereldlanden. Vaak kunnen ontwikkelingslanden alleen maar goedkope producten produceren en grondstoffen exporteren, terwijl ze vervolgens dure (eind)producten moeten importen. De **ruilvoet** is de verhouding tussen de waarde van de export en de import. Ontwikkelingslanden hebben een slechte ruilvoet, omdat ze meer importeren dan exporteren. Daarnaast is het kennisniveau in de derdewereldlanden laag (door een gebrek aan scholing) en vertrekt de aanwezige kennis vaak naar het buitenland. Mensen emigreren naar de rijke landen. Op deze manier zijn derdewereldlanden veel geld kwijt aan het in stand houden van de huidige situatie en is er weinig geld over voor verbeteringen in het land (zoals scholing of infrastructuur).

De rijke landen daarentegen exporteren relatief dure goederen en hebben juist veel kennis. De waarde van de export ligt in de rijke landen vaak boven de waarde van de import. Dit maakt dat er geld overblijft, wat beschikbaar is voor de verdere ontwikkeling van het land. De mensen in rijke landen hebben het beter en kunnen vervolgens bijvoorbeeld langer studeren (wat weer ten goede komt aan het kennisniveau van rijke landen). Zo gaat de kwaliteit van leven in de rijke landen vooruit, terwijl de ontwikkeling in de ontwikkelingslanden achter blijft.

In de tabel hieronder worden de belangrijkste kenmerken en problemen van ontwikkelingslanden uitgelegd.

Kenmerk	Uitleg
Laag inkomen per hoofd van de bevolking	Het inkomen per hoofd van de bevolking is het nationale inkomen gedeeld door het aantal mensen in dat land. Het inkomen per hoofd van de bevolking in Nederland is hoog. In ontwikkelingslanden is het inkomen per hoofd van de bevolking laag. De bevolking in ontwikkelingslanden is vaak laag opgeleid, dus verricht vaak goedkoop werk.
Grote werkloosheid	Door een gebrek aan werk en grote bevolkingsgroei is er meer aanbod dan vraag. Veel mensen hebben hierdoor geen werk.
Ondervoeding	Veel mensen in ontwikkelingslanden hebben te weinig inkomsten om een goede maaltijd te kunnen kopen. Daarnaast is er vaak ook een gebrek aan voedsel.
Snelle bevolkingsgroei	Onder andere door gebrek aan voorbehoedsmiddelen en kennis hierover groeit de bevolking sneller dan in ontwikkelde landen. Daarnaast heerst er in ontwikkelingslanden vaak een cultuur waar de kinderen voor de ouders moeten zorgen wanneer zij oud zijn. Het hebben van veel kinderen vergroot de kans dat er voor de ouders kan worden gezorgd.
Analfabetisme	Door gebrek aan scholing kunnen veel mensen in arme landen niet lezen of schrijven. Dit beperkt de kans op werk.
Beperkte technische ontwikkeling	Ontwikkelingslanden hebben vaak een beperkte technische ontwikkeling. Kennis en informatie moet vanuit het buitenland worden ingekocht en dit kost veel geld.
Eenzijdige economische structuur	Hierbij gaat er vooral geld vanuit het arme land naar de rijke landen. Dit is omdat arme landen vaak alleen grondstoffen en goedkope producten exporteren, maar vervolgens dure (eind)producten moeten importeren.

Slechte positie op de wereldmarkt	Omdat ontwikkelingslanden vaak alleen grondstoffen en goedkope producten kunnen aanbieden op de wereldmarkt, is de positie van deze landen vaak slecht. Grondstoffen zijn vaak op meer plaatsen voorradig en goedkope producten zijn eenvoudig te produceren. Er is een vaak een afhankelijkheid van maar 1 product. Dit wordt een <u>monocultuur</u> genoemd. Als er een gewasziekte uitbreekt of droogte is, zijn de gevolgen enorm.
Ongelijke inkomensverdeling	Een klein deel van de bevolking is rijk en neemt de macht over het arme deel van de bevolking. De rest van het land is arm en heeft veel minder geld ter beschikking.

Oefenvraag examen 2013 tijdvak 1 – vraag 19

Uit de krant: Door de economische crisis in 2009 kreeg de westerse wereld de neiging om de binnenlandse markten te beschermen. Dit kan een nadeel zijn voor derdewereldlanden, zoals India, China en landen in Afrika.

India en China zijn opkomende economieën, maar zij behoren volgens velen nog tot de ontwikkelingslanden of derdewereldlanden. Noem twee kenmerken van ontwikkelingslanden.

Er zijn meerdere oorzaken dat ontwikkelingslanden achterblijven:

- Tekort aan natuurlijke hulpbronnen.
- Beperkte scholing en technische kennis.
- Gebrekkige infrastructuur.
- Rampen en conflicten (bijvoorbeeld door **politieke instabiliteit**).
- Invoerrechten van de rijke landen. Zo kan het zijn dat bijvoorbeeld suiker een belangrijk exportproduct is voor een ontwikkelingsland, maar dat het vervolgens de suiker niet kan exporteren naar Europa omdat daar hoge invoerrechten moeten worden betaald. Hierdoor beschermt de Europese Unie de suikerproductie in Europa, maar wel ten koste van de export van het derdewereldland (en tevens ten koste van de consument die kunstmatig teveel betaalt voor de suiker, omdat de EU de prijs kunstmatig verhoogd).

Doordat derdewereldlanden vaak een tekort aan geld hebben, lenen ze geld bij andere (rijke) landen. Deze internationale schuldverplichting moet vervolgens met rente worden terugbetaald, waardoor de financiële positie van de derdewereldlanden verder verslechtert. Door de schulden gaat er dus een geldstroom van de arme naar de rijke landen.

Er zijn verschillende gevolgen van deze factoren voor ontwikkelingslanden. Er is in ontwikkelingslanden sprake van armoede, werkloosheid en een lage **levensverwachting**. Door al deze factoren belanden ontwikkelingslanden vaak in een vicieuze cirkel, waar als gevolg van een laag inkomen weinig kan worden gespaard en geïnvesteerd. Hierdoor is slechts een geringe uitbreiding van de productie(capaciteit) mogelijk, waardoor het inkomen per hoofd laag blijft.

Oefenvraag examen 2014 tijdvak 1 – vraag 15

De laatste jaren was de prijs van graan juist laag. Veel graanproducerende landen in de Europese Unie (EU) stelden als oplossing voor dit probleem voor: het gezamenlijk instellen van importheffingen op bijvoorbeeld tarwe en rijst uit landen van buiten de EU.

Noem een nadeel voor de Europese consument van importheffingen.

Hulp aan ontwikkelingslanden

Om de welvaartsverschillen in de wereld tussen arm en rijk structureel te verkleinen worden er maatregelen genomen. Zo bieden veel rijke landen ontwikkelingssamenwerking (ook wel ontwikkelingshulp genoemd) aan. Dit houdt in dat er geld of goederen worden gedoneerd.

Wanneer geld worden gedoneerd noemen we dit financiële hulp. Daarnaast bieden rijke landen vaak hulp in de vorm van kennis aan. Deze kennis wordt bijvoorbeeld toegepast bij de verbetering van de landbouw en industrie. Wanneer het ontwikkelingsland de landbouw en industrie verbetert, kan het sneller en beter produceren, wat de producten vervolgens aantrekkelijker maakt op de wereldmarkt.

Deze ontwikkelingshulp kan worden gegeven door de overheid van rijke landen. Ontwikkelingshulp die rechtstreeks van land tot land wordt verstrekt wordt **bilaterale hulp** genoemd. Naast bilaterale hulp kan ontwikkelingshulp ook worden gedaan door internationale organisaties als het Rode Kruis. Dit soort organisaties wordt gefinancierd door middel van **giften** van consumenten en bedrijven.

Soms worden er voorwaarden gesteld aan ontwikkelingshulp. Soms moet het land dat ontwikkelingshulp ontvangt dit geld uitgeven in het land waar het de hulp van krijgt. Dit wordt **gebonden hulp** genoemd. Aan de andere kant bestaat er **ongebonden hulp**. Dit is ontwikkelingshulp waar geen voorwaarden aan zitten.

Ontwikkelingshulp zou in theorie op langere termijn ook rijke landen kunnen helpen. Als ontwikkelingshulp aan ontwikkelingslanden wordt gebruikt om te investeren (bijvoorbeeld in onderwijs), kan dit op langere termijn economische groei tot gevolg hebben in ontwikkelingslanden. Door deze economische groei kan de koopkracht in ontwikkelingslanden stijgen en kunnen deze landen meer goederen kopen van rijke landen.

Een andere maatregel is om de vrijhandel te bevorderen. Zo worden de invoerrechten voor derdewereldlanden verlaagd zodat het gemakkelijker (en goedkoper) wordt om producten aan het buitenland verkopen.

Vrijhandel kan de welvaart van consumenten laten toenemen, omdat de consument de beschikking heeft over meer en goedkopere producten. De consument kan op deze manier meer behoeften bevredigen. Ook kunnen rijke landen het invoerquotum (contingentering) verhogen, zodat er meer producten uit derdewereldlanden in de EU mogen komen. Hierdoor kunnen de ontwikkelingslanden meer geld verdienen.

Daarnaast kunnen de schulden van ontwikkelingslanden (gedeeltelijk) worden kwijtscholden of kunnen ontwikkelingslanden lenen tegen een lage rente. Vaak worden er echter voorwaarden gesteld aan het kwijtschelden van schulden. Zo kan het zijn dat er **grondstofovereenkomsten** moeten worden aangegaan. Hiermee kan het land dat de schuld heeft kwijtscholden zichzelf zeker stellen van een stabiele aanlevering van bepaalde grondstoffen, waardoor prijsschommelingen van de grondstof worden voorkomen.

Ten slotte kan er worden afgesproken om meer goederen en diensten uit ontwikkelingslanden te kopen. De aankoop van goederen en diensten uit ontwikkelingslanden zou deze landen moeten helpen.

Naast **structurele hulp** aan ontwikkelingslanden bestaat er noodhulp. **Noodhulp** is een vorm van hulp die overheden of instanties bieden aan slachtoffers van rampen of oorlogsgeweld om de acute nood te bestrijden door de inzet van geld, hulpgoederen, personeel, medische zorg en bescherming.

Het grootste verschil is dat noodhulp is gericht op het helpen op de korte termijn, terwijl structurele hulp zich richt op de lange termijn. Noodhulp kun je bijvoorbeeld zien als het sturen van voedsel naar een gebied, terwijl je structurele hulp kunt zien als de bewoners van dit gebied leren hoe ze zelf voedsel kunnen verbouwen.

Een belangrijke organisatie op het gebied van hulp aan ontwikkelingslanden is de Verenigde Naties (VN). De VN houdt zich onder andere bezig met het bestrijden van de wereldwijde armoede en het bevorderen van de vrije wereldhandel. Hierbij krijgt de VN hulp van het IMF (Internationale Monetaire Fonds), de Wereldbank en de Wereld Handels Organisatie (WTO).

Nationaal inkomen als maatstaf voor de welvaart

Het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking wordt vaak als maatstaf gebruikt voor de welvaart in een land. Dit is echter geen goede maatstaf van de welvaart, omdat de volgende zaken niet worden meegerekend:

- Onbetaalde arbeid, bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. Niet alle economische activiteiten van mensen worden meegeteld in de bepaling van de hoogte van het nationaal inkomen van een land.
- **Prijspeil** van het land. Het nationaal inkomen zegt niks over de prijs van goederen en hoeveel je voor dit inkomen kunt kopen. Het zegt dus niks over de koopkracht of over de stijging van de prijzen (inflatie).
- Veel economische activiteiten in een ontwikkelingsland vinden plaats in het grijze of zwarte circuit. Deze economische activiteiten tellen niet mee in de statistieken van de officiële economie.
- Inkomensongelijkheid. Als de rijkdom in een land erg oneerlijk is verdeeld, dan is dat niet terug te zien in het nationaal inkomen. Het gemiddelde inkomen in een land weinig als er een paar mensen heel rijk zijn en de rest van de bevolking heel arm. Er is dan sprake van een ongelijke inkomensverdeling.

Ten slotte worden zaken als het milieu, de kwaliteit van het bestaan, zelfvoorziening en vrije tijd niet meegenomen in het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking.

